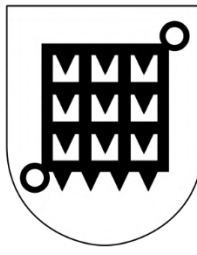

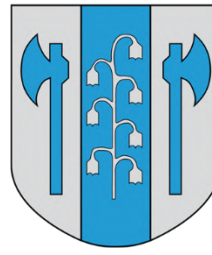
Bengtsfors

Dals-Ed

Färgelanda

Mellerud

Åmål

**Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt LSS,
Lag (1993:387) om stöd och service till vissa
funktionshindrade**

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	3
Personkrets.....	4
Verksamhetens mål.....	4
Rätten till insatser	4
Insatserna för särskilt stöd och service	5
Individuell plan	5
Handläggning.....	6
Begäran om insats	6
Utredning och bedömning av behov	6
Dokumentation	6
Kommunikation	7
Beslut och underrättelse om beslut.....	7
Överklagande	7
Handläggningstid.....	8
Verkställighet av beslut	8
Uppföljning av beslutade insatser	8
Individens behov i centrum.....	8
Barnets delaktighet i handläggningen.....	10
Personkretsbedömning	10
Insatser enligt 9 § LSS	12
Rådgivning och annat personligt stöd enligt 9 § 1 LSS.....	12
Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS	12
Ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS	13
Biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS.....	14
Avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 LSS	14
Korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS	14
Korttidstillsyn för skolungdom enligt 9 § 7 LSS	14
Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet enligt 9 § 8 LSS	14
Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 LSS.....	14
Daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS.....	15
Övriga bestämmelser att ta hänsyn till	16
Ansvar mot bosatta i kommunen.....	16

Förhandsbesked	16
God man/förvaltare.....	16
Lex Sarah	16
Lex Maja	17

Inledning

Förvaltningens riktlinjer för handläggning och insatser enligt LSS för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar utgår från gällande regelverk och praxis inom området – det vill säga lagstiftning, domar, lagens förarbeten, föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen.

Riktlinjerna är ett hjälpmedel för LSS-handläggare vid bedömning av insatser för människor med funktionsnedsättning. Det är lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), nämndens riktlinjer och den enskildes behov som styr insatsen och dess omfattning. Insatsen ska ge möjlighet till att den enskilde uppnår goda levnadsvillkor. Utredning och beslut ska hålla hög rättssäkerhet och kvalitet.

Syftet med riktlinjerna är att det ska bidra till att rättssäkerhetskraven tillgodoses. Riktlinjerna ska i huvudsak vara en vägledning för handläggaren, från inkommen ansökan av insats till att beslut ska tas samt uppföljning. Individuell bedömning ska alltid göras utifrån lagstiftningen och rättspraxis med riktlinjerna som stöd. Avsikten är att likvärdiga behov bedöms på samma sätt.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag för personer som tillhör någon av de tre i lagen beskrivna personkretsarna och började gälla den 1 januari 1994. Lagen grundar sig i alla människors lika värde. Verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de som omfattas av lagen. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Bärande principer i LSS är:

- Tillgänglighet
- Inflytande
- Delaktighet
- Självbestämmande
- Helhetsyn
- Kontinuitet

Den som omfattas av någon av personkretsarna kan ha rätt till en eller flera av de insatser som beskrivs i LSS, vilket givetvis sätter gränser för kommunens möjligheter att genom riktlinjer styra tillämpningen av lagen. Den som omfattas av personkretsdefinitionen skall enligt lagens intention tillförsäkras goda levnadsvillkor (7 § LSS).

LSS inskränker inte rättigheter som en enskild person kan ha enligt annan lag. LSS-handläggaren ska upplysa om detta samt om de skillnader som finns mellan SoL och LSS. Av specialmotiveringen till 4 § LSS (Prop. 1992/93:159 s 171) framgår: Om en insats kan ges enligt såväl SoL som LSS ska den enskilde, om han förväntas omfattas av personkretsen i LSS, få hjälp att göra sin ansökan i enlighet med LSS. Det är dock den enskilde som, efter att ha blivit informerad, väljer utifrån vilken lag insatser söks. Även den som ingår i LSS personkrets kan behöva bistånd enligt SoL som komplement till LSS-insatserna.

Personkrets

Enligt 1 § LSS innehåller denna lag bestämmelser om insatser för särskilt stöd och service åt personer:

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Verksamhetens mål

Verksamhet enligt 5 § LSS skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Av 6 § LSS framgår att verksamheten ska vara av god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Det övergripande målet för verksamhet som bedrivs med stöd av LSS ska vara att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra, trots sin funktionsnedsättning. I 7 § LSS anges en kvalitetsnivå på de insatser som tillhandahålls enligt LSS. Genom de särskilda insatserna i LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Rätten till insatser

I 7 § LSS framgår att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och service enligt 9 § 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § 10.

Den enskilde skall genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärka deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Insatserna för särskilt stöd och service

I 9 § LSS anges de tio insatserna som en person med funktionsnedsättning kan ha rätt till. Insatserna för särskilt stöd och service är:

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Individuell plan

I samband med att en insats enligt denna lag beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan, enligt 10 § LSS, med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Den som har beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas, om det inte redan har skett. I planen ska även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen eller Regionen. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Regionen och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer.

LSS-handläggaren ska erbjuda den enskilde att en individuell plan upprättas. LSS-handläggaren ska sammankalla de parter som den enskilde önskar närvara vid upprättandet av planen. Dokumentationen av den upprättade planen sker i kommunens gällande verksamhetssystem. LSS-handläggaren ska skicka den upprättade planen till den enskilde för underskrift. Om den enskilde gett sitt samtycke ska LSS-handläggaren skicka planen till berörda parter.

Enligt 14 § LSS skall kommunen verka för att insatser som skall tas upp i planer som avses i 10 § samordnas. En individuell plan har till syfte att klargöra den enskildes behov av insatser samt underlätta samordning mellan de olika organ som den enskilde får stöd av.

Handläggning

Begäran om insats

Insatser enligt LSS ges enbart på den enskildes begäran eller på begäran av vårdnadshavare, god man, förmyndare, förvaltare eller i vissa fall framtidsfullmaktshavare. En begäran ska helst göras skriftligt men kan också göras muntligt. Kommunen har en särskild blankett som kan användas för begäran om insatser enligt LSS. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom eller henne. Vid en begäran om insats ska handläggaren kontakta den enskilde inom 10 arbetsdagar.

Officialprincipen är en allmän princip inom förvaltningsrätten. Den innebär att en myndighet har ett ansvar för utredningen och en allmän skyldighet att se till att en ansökan blir utredd i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Det är dock den enskildes ansvar att så långt det är möjligt styrka sina uppgifter genom att inkomma med handlingar, till exempel ett läkarintyg. När det behövs ska myndigheten vägleda den enskilde i vilka uppgifter och eventuella intyg som behövs. Detta beskrivs i 23 § förvaltningslagen. Ibland kan nämnden behöva inhämta sekretessbelagda uppgifter hos andra myndigheter eller inom den egna förvaltningen, för att en bedömning av ansökan ska kunna göras. För att sekretessbelagda uppgifter ska kunna inhämtas måste den enskilde ge sitt samtycke. Ett samtycke kan ges muntligt eller skriftligt. Ett muntligt samtycke dokumenteras. Ett samtycke gäller som längst fram tills beslut är fattat i ärendet, men kan när som helst återkallas. Om nödvändiga uppgifter inte får inhämtas, eller den enskilde på annat sätt inte medverkar till utredningen, kan följden bli att begäran om insatser avslås.

Utredning och bedömning av behov

Vid bedömning om en person har rätt till LSS-insats, prövas om den enskilde:

- tillhör LSS personkrets
- har behov av sökt insats för att tillförsäkras goda levnadsvillkor, samt
- inte får behovet tillgodosett på annat sätt.

Det görs alltid en **systematisk** individuell bedömning utifrån den enskildes unika situation och aktuella behov.

Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning bör jämföras med villkoren för andra människor i samma ålder och med liknande förhållanden.

Enligt föräldrabalken (FB) har vårdnadshavare till barn ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren ska också ansvara för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vid bedömning av insatser enligt LSS till barn och ungdomar under 18 år beaktas vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som alla vårdnadshavare har enligt föräldrabalken. Det innebär att det enbart är det stödbehov som kan anses vara utöver vad som är normalt för barn i motsvarande ålder som ska ligga till grund för rätten till insatser enligt LSS.

Dokumentation

Enligt 21 a § LSS ska handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser enligt denna lag skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Dokumentationen skall enligt 21 b § LSS utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

Dokumentationen ska följa hela processen från aktualisering till beslut. Den ska innehålla tillräcklig, väsentlig, korrekt och ändamålsenlig information. Endast de uppgifter som har betydelse för att kunna utreda behovet av den sökta insatsen ska dokumenteras. Det ska tydligt framgå av dokumentationen vilken personkrets den enskilde tillhör.

Kommunikation

När en utredning är färdigställd ska den i vissa fall kommuniceras med den enskilde innan beslut fattas. Reglerna om kommunikation finns i 25 § förvaltningslagen (FL). Vid kommunikeringen får den enskilde ta del av utredningen och, om så önskas, inkomma med kompletterande information/rättningar.

I utskicket framgår hur lång tid den enskilde har på sig för att yttra sig, i regel 10 arbetsdagar. Alla utredningar där avsikten är att göra ett avslag eller ett delvis avslag på ansökan ska kommuniceras. Det finns ingen skyldighet att kommunicera utredningar när den enskildes ansökan bifalles i sin helhet.

Beslut och underrättelse om beslut

Beslut enligt LSS fattas på delegation av nämnden. Ett beslut kan antingen vara gynnande (bifall), delvis gynnande (delavslag) eller icke gynnande (avslag). Ett gynnande beslut innebär att den sökande får sin ansökan beviljad i sin helhet. Alla beslut där ansökan avslagits helt eller delvis kan överklagas. Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet.

Enligt 8 § LSS kan insatser enligt LSS endast ges på begäran från den enskilde eller dennes ställföreträdare. Vid ett tidsbegränsat beslut måste den enskilde därför begära insatsen på nytt, innan nämnden fattar beslut om att insatsen ska fortsätta. Innan ett tidsbegränsat beslut upphör ska nämnden i god tid informera den enskilde, eller dennes företrädare, om att beslutet upphör och att insatsen måste sökas på nytt om den enskilde vill att den ska kvarstå. I samband med att en insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne (läs mer under avsnittet "Individuell plan").

Överklagande

Ett beslut som helt eller delvis gått den enskilde emot kan överklagas till Förvaltningsrätten. Information om hur beslutet överklagas lämnas i samband med att beslutet delges den enskilde. Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet hjälper handläggaren till med detta. Överklagandet måste ha kommit in till nämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. När ett överklagande kommer in till nämnden görs en så kallad rättidsprövning. Det innebär att nämnden tar ställning till om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om beslutet är uppenbart felaktigt kan nämnden ändra beslutet på det sätt som den enskilde begärt i sitt överklagande. Om beslutet ändras på det sätt som den enskilde begär skickas överklagandet vidare till Förvaltningsrätten tillsammans med kopior på handlingar i ärendet samt nytt beslut. Om beslutet inte ändras skickas överklagandet till Förvaltningsrätten tillsammans med kopior på handlingar i ärendet. Detta bör ske utan dröjsmål, det vill säga inom en vecka.

Handläggningstid

Enligt förvaltningslagen är alla myndigheter skyldiga att utreda ärenden så skyndsamt som möjligt, handläggningstiden kan dock variera beroende på ärendets art. Handläggningstiden kan även påverkas av om intyg eller yttranden behöver inhämtas. Vissa typer av ansökningar har karaktären av mer skyndsamt slag och ska hanteras som prioriterade. Om handläggningstiden försenas är nämnden skyldig att meddela den sökande samt ange skälet till varför förseningen uppstått. Om ett ärende inte har avgjorts senast inom sex månader från det att ansökan inkom får den enskilde skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kommer in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut är överklagningsbart hos Förvaltningsrätten.

Verkställighet av beslut

Vid beslut om bifall är det innehållet i beslutet som avgör hur det verkställs. Handläggaren skickar en beställning till den enhetschef eller motsvarande som ansvarar för att verkställa beslutet. Detaljerna för hur beslut ska verkställas beskrivs i en genomförandeplan som verkställigheten gör tillsammans med den enskilde.

Uppföljning av beslutade insatser

I LSS finns inga bestämmelser som anger hur ofta nämnden ska följa upp ett beslut om insatser enligt 9 § LSS. I 10 § LSS anges att en individuell plan ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Beslutade insatser för barn följs upp årligen eller omprövas vid ändrade förhållanden. Beslut om LSS 9 § 8 (bostad med särskild service för barn och ungdom) följs upp minst var sjätte månad. Med hänsyn till barns naturliga utveckling och mognad i takt med stigande ålder, kan beslutade insatser för barn tidsbegränsas som längst till och med den månad då barnet fyller 18 år, eller till och med den månad då gymnasiestudier avslutas. Beslutade insatser för personer över 18 år följs upp och omprövas vid ändrade förhållanden. I normalfallet ska insatser till personer över 18 år inte tidsbegränsas, med hänsyn till den kontinuitetsprincip som LSS bygger på. Ansvarig enhetschef och den enskilde ska till handläggare meddela förändringar som kan påverka insatsen. Har den enskilde ett tidsbegränsat beslut måste den enskilde själv begära insatsen på nytt.

Individens behov i centrum

Socialstyrelsen har tagit fram en modell för behovsriktat och systematiskt arbetssätt som heter Individens behov i centrum (IBIC). Modellen omfattar alla, oavsett ålder, med behov av stöd enligt Socialtjänstlagen och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Arbetssättet innebär att arbeta behovsriktat med individen i centrum, men också systematiskt med strukturerad dokumentation som bygger på ett nationellt fackspråk, i vilket ICF, Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, är en del.

Den enskildes uppfattning är viktig och lyfts fram i IBIC för att tydliggöra vad den enskilde klarar i sin vardag, samt vilka svårigheterna är just nu och hur de begränsar livsföringen. Den enskildes resurser och syn på vad eventuellt stöd ska bidra till ska vara i fokus. Det viktigaste man vill åstadkomma med förändringen är att det är behovet hos den enskilde som ska styra, att man verkligen gör individuella bedömningar och ger stöd utifrån det. IBIC används när handläggaren utreder och bedömer behov hos den enskilde. Användandet av IBIC ökar den enskildes delaktighet i utredning, planering och genomförande av insatser samt i uppföljning av beslutad insats. Det blir en ökad tydlighet kring vilket stöd den enskilde behöver och har rätt till. Det blir lättare att följa upp insatsernas resultat och utvärdera. Rättssäkerheten och likvärdigheten ökar.

Handläggaren beskriver individens behov utifrån ett urval av de 11 livs- och behovsområden samt relaterade faktorer, t.ex. vad som kan hindra eller underlätta för den enskilde i vardagen. Handläggaren kommer även att beskriva hur den enskildes behov ska tillgodoses; med stödjande/tränande alternativt kompenserande insats (arbetsätt).

De 11 livsområdena är :

Lärande och att tillämpa kunskap

Livsområdet handlar om förmågan till inläring, att kunna ta reda på information, att fokusera uppmärksamhet, att lösa problem samt att fatta beslut.

Allmänna uppgifter och krav

Livsområdet handlar om att genomföra en daglig rutin, att hantera stress och andra psykologiska krav samt att på ett socialt lämpligt sätt hantera sitt eget beteende.

Kommunikation

Livsområdet handlar om att förmedla eller ta emot ett budskap via språk, tecken, symboler så att de inblandade personerna förstår.

Förflyttning

Livsområdet handlar om att röra sig genom att ändra kroppsställning eller att förflytta sig från en plats till en annan, att bära, flytta eller hantera föremål, att gå, springa eller klättra och att använda olika former av transportmedel. En person som behöver stöd med förflyttning kan behöva det både i och utanför hemmet.

Personlig vård

Livsområdet handlar om aktiviteter kring hälsa och att kunna sköta sin hygien. Där ingår aktiviteter såsom att tvätta sig och torka sig själv, att ta hand om sin kropp, att klä sig, gå på toaletten, att äta och att dricka samt att sköta sin egen hälsa.

Hemliv

Livsområdet handlar om aktiviteter kring hushållsarbete i hemmet. Det kan till exempel vara att städa, tvätta, laga och servera mat, diska samla ihop och kasta sopor, köpa kläder och andra varor.

Mellanmänniska interaktioner och relationer

Livsområdet handlar om att umgås och samspela med andra personer i sociala sammanhang på ett sätt som är socialt lämpligt och passande.

Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Livsområdet handlar om att ha ett socialt liv, delta i föreningar, utöva intressen, religion och politiskt engagemang.

Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv

Livsområdet rör handlingar som krävs vid arbete och sysselsättning, vid utbildning och i samband med ekonomiska transaktioner i olika former.

Känsla av trygghet

Livsområdet handlar om den enskildes känslomässiga upplevelser av trygghet.

Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

Livsområdet handlar om brukares anhörigas behov av stöd och avlastning när den anhöriga vårdar eller stödjer sin närstående.

Barnets delaktighet i handläggningen

Den förste januari 2020 blev barnkonventionen, Förenta Nationernas (FNs) konvention om barnets rättigheter svensk lag: barnrättslagen. Barnkonventionen innehåller rättigheter som varje barn ska ha och gäller alla barn och unga upp till 18 år som bor eller vistas i ett land. Barnkonventionen slår fast att alla barn har samma rättigheter att växa upp under trygga förhållanden, att utvecklas och att skyddas mot övergrepp och utnyttjande. Barnkonventionen bygger på fyra principer:

- Barnet ska skyddas mot alla former av diskriminering (artikel 2).
- Barnets bästa ska beaktas i alla beslut (artikel 3).
- Barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6).
- Barnet ska ha rätt att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12).

Barn har rätt till inflytande vid ansökan, utredning, beslut och uppföljning. Vid inledande kontakter med vårdnadshavare ska information därför ges om att barnets perspektiv beaktas i utredningen och att barnet kommer att få inflytande i utredningsprocessen.

LSS-handläggaren ska skaffa sig kännedom om barnets vilja, förutsättningar och uppfattning om sin situation.

Vilka överväganden som görs i utredningen utifrån barnets perspektiv och hur detta påverkar beslutet ska framgå av dokumentationen. Hur barnet har varit delaktigt i utredning, beslut och uppföljning, liksom barnets åsikter och önskemål ska dokumenteras. Då barnet inte kan eller vill delta i utredningsprocessen ska orsaken framgå i dokumentationen.

När det gäller barnperspektiv i LSS-handläggning är det viktigt att komma ihåg att begreppet barnperspektiv inbegriper flera delar. För handläggaren innebär detta att dels tänka sig in i det enskilda barnets behov och vad som behövs utifrån barnets perspektiv och sammanhang. Barnet ska också ges möjlighet att komma till tals och framföra sina synpunkter. När det gäller barn med kommunikationssvårigheter finns det olika hjälpmedel att tillgå för att samtala med barnet eller så får handläggaren lita på närstående som är väl förtrogna med barnets sätt att kommunicera. Det samhälleliga barnperspektivet där man tar vara på den allmänna kunskap som finns kring barns utveckling behöver också användas när man gör utredningar enligt LSS.

Personkretsbedömning

Alla människor som har en funktionsnedsättning omfattas inte av LSS. För att få ta del av de insatser som anges i lagen måste den funktionshindrade tillhöra en så kallad personkrets. I LSS 1 § definieras personkretsen i tre punkter.

Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

I punkt 1 anges att personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd ingår i personkretsen. Med utvecklingsstörning avses en intellektuell funktionsnedsättning som inträffar under den enskildes utvecklingsperiod, vilket i regel är före 16 års ålder.

Autism eller autismliknande tillstånd innebär en djupgående störning med betydande svårigheter i social förmåga, kommunikation och ett beteende som medför allvarliga funktionshinder ifråga om psykosocial eller pedagogisk anpassning. Tillståndet debuterar under barndomen, oftast före 7 års ålder. Autismspektrumstörning är ett samlingsnamn för flera olika diagnoser. De vanligaste är autism, aspbergers syndrom och atypisk autism. Det är skillnad på autism och autistiska drag. Den senare är inte en diagnos utan en komplettering till en annan diagnos. Personer som endast har autistiska drag tillhör inte personkrets 1.

I punkt 2 ingår personer som har fått ett begåvningsmässigt funktionshinder efter en hjärnskada i vuxen ålder. Hjärnskadan skall ha orsakat ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionsnedsättning.

Hjärnskadan kan exempelvis ha uppstått genom yttre våld, sjukdom eller olycksfall. Personer med psykiska sjukdomstillstånd som medför begåvningshandikapp som exempelvis sjukdomar som är en följd av missbruk eller demens kan endast omfattas av lagen om de uppfyller kriterierna i tredje punkten.

Efter lagens tillkomst har domstolarna i några fall bedömt att personer med demens eller Alzheimers sjukdom tillhört personkrets 2. I dessa fall har domstolarna ansett att tillståndet beror på kroppsliga förändringar och inte är psykiska sjukdomstillstånd. För att tillhöra personkrets 2 räcker det inte med att ha fått diagnosen Alzheimers sjukdom. Liksom för andra personer som bedöms tillhöra personkretsen krävs att den begåvningsmässiga funktionsnedsättningen efter hjärnskada är betydande och bestående.

I punkt 3 ingår personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder, som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är så stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och har därmed ett omfattande behov av stöd och service. För att tillhöra tredje punkten måste samtliga kriterier vara uppfyllda.

Varaktiga funktionshinder

Funktionshindren skall vara varaktiga, d v s inte vara av tillfällig eller mer övergående karaktär.

Stora funktionshinder

I specialmotiveringen till LSS anges funktionshinder vara den begränsning eller det hinder som gör att en människa till följd av skada eller sjukdom inte kan utföra en aktivitet på det sätt eller inom de gränser som kan anses normalt. Funktionshindret skall vara stort på så sätt att det inkräktar på viktiga livsområden som t ex i hemmet, på arbetet, eller under fritiden samt förmågan att ta till sig information, att kommunicera, strukturera, organisera och förstå den egna vardagen eller förstå sin ekonomi.

Exempel på funktionshinder som gör att en enskild omfattas av personkrets 3 kan vara t ex uttalade förflamningar, svårartade och invalidiserande effekter av t ex. diabetes eller hjärt- och lungsjukdomar, grava syn- och hörselskador och olika former av psykiska funktionshinder.

Betydande svårigheter

I specialmotiveringen till LSS anges betydande svårigheter i den dagliga livsföringen kunna vara att inte klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation (t ex direkt samtal med andra och telefonering), förflyttning inom- eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling. Det kan också handla om att kunna göra sig förstådd eller förstå sin ekonomi.

Omfattande behov av stöd eller service

Detta kan vara behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivning och läsning, kommunikation, förflyttning, sysselsättning och rekreation. Med omfattande menas att den enskilde i allmänhet har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd i olika situationer och miljöer. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av så speciell art att de trots mindre tidsåtgång är att betrakta som omfattande. En enskilds behov av stöd och service skall ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer.

För människor med flera funktionshinder måste den samlade effekten bedömas. Små men flera funktionshinder kan sammantaget förorsaka betydande svårigheter.

LSS-handläggaren ska bedöma om den enskilde tillhör personkrets enligt LSS. Personkrets enligt 1 § punkt 1 och 2 LSS skall alltid intygas med psykolog och/eller läkarutlåtande, där diagnosen uttryckligen överensstämmer med begreppen i lagtexten. Personkrets enligt 1 § punkt 3 LSS skall alltid intygas med ett läkarutlåtande där det framgår diagnos, varaktighet, beskrivning och bedömning av funktionshindrets omfattning och karaktär för att LSS-handläggaren ska kunna göra en bedömning om den enskilde tillhör personkrets. Det kan även behövas kompletterande intyg från exempelvis psykolog, sjukgymnast och/eller arbetsterapeut.

Vid personkretsbedömning av små barn kan det vara svårt att avgöra om funktionshindret kan komma att förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen eftersom alla små barn har mer eller mindre svårigheter med att gå, äta själv, tala o s v. En bedömning ska då göras om barnet med stigande ålder kan antas komma att få onormalt stora svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service. Om det inte går att bedöma om barnet kommer omfattas av personkretsen i framtiden uppfylls inte kraven på varaktighet i funktionshindret. Vårdnadshavaren skall dock informeras om att en ny ansökan om insatser enligt LSS kan göras längre fram. Om barnet har t ex allvarligt ryggmärgsbråck eller en grav CP skada kan man dock anta att barnet kommer få betydande svårigheter även på längre sikt och det finns därmed ingen anledning att inte bedöma personkretstillhörigheten.

Insatser enligt 9 § LSS

Rådgivning och annat personligt stöd enligt 9 § 1 LSS

Är en stödinsats som Västra Götalandsregionen ansvarar för. Insatserna kan vara av rådgivande och stödjande karaktär som exempelvis kan ges av kurator, sjukgymnast, psykolog, dietist, arbetsterapeut, talpedagog osv.

Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS

Med personlig assistans avses ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer, till den som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov. Omfattningen av de grundläggande behoven har en avgörande betydelse för huruvida personlig assistans kan beviljas.

De grundläggande behoven är:

- andning
- personlig hygien
- måltider
- att klä av och på sig
- att kommunicera med andra, eller

- annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den enskilde
Utöver assistans för de grundläggande behoven, kan även rätt till insatser för andra kvalificerade personliga behov beviljas efter en bedömning av den enskildes unika förutsättningar och livssituation, så som exempelvis hjälp med att sköta hushållsarbete och inköp samt hjälp och stöd vid aktiviteter utanför bostaden. Den enskilde ska vara delaktig i utförandet av sysslorna.

Om den enskilde har en make/maka/sambo ska denne i de flesta fall ta ansvar för delar av de gemensamma hushållssysslorna. Hur stor del av hushållsarbetet som ska tillgodoses genom personlig assistans avgörs i varje enskilt ärende.

När bedömningen gäller ett barns rätt till personlig assistans tas endast hänsyn till den del av hjälpbehovet som normalt sett inte ingår i föräldraansvaret för barn utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

Personlig assistans i form av assistansersättning kan även beviljas från Försäkringskassan enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). En person kan bara beviljas assistansersättning från Försäkringskassan om behov av hjälp med sina grundläggande behov som överstiger 20 timmar per vecka. Läs mer om assistansersättning på Försäkringskassans webbplats, www.forsakringskassan.se.

Vid tillfälligt behov av utökning av personlig assistans, utöver vad som beviljats inom ramen för Försäkringskassans eller kommunens beslut, gör den enskilde en ansökan hos kommunen som utreder behovet.

Exempel på ett tillfälligt behov av utökning kan vara en tillfällig försämring av funktionsförmågan på grund av sjukdom. Enligt 9 b § LSS är personer som fyllt 65 år inte berättigade till insatsen biträde av personlig assistent. Har insatsen beviljats före 65-årsdagen, har den enskilde dock rätt att behålla insatsen i samma omfattning även efter 65-årsdagen.

Personlig assistans beviljas med antal timmar och minuter per vecka. I beslutet ska det stå om personen har rätt till assistans vid vistelse på sjukhus.

Ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS

Ledsagarservice ska underlätta för den enskilde att delta i samhällslivet. Ledsagarservice ska ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Insatsen är till för att ge personer som inte uppfyller förutsättningarna för personlig assistans ökade möjligheter att genomföra enklare aktiviteter, till exempel besöka släkt och vänner, delta i fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter eller i föreningsliv. Ledsagarservice kan beviljas både som en regelbunden insats och som en tillfällig sådan. Den är i första hand tänkt att tillgodose aktiviteter i närmiljön men kan även gälla för tillfälliga resor, studiecirkel/kurser eller familjeangelägenheter. Det kan finnas omständigheter i det enskilda fallet där ledsagning vid kortare resor utanför närområdet kan beviljas, exempelvis för besök hos släkt/närstående inom Sverige. **Beslutet ska tidsbegränsas** och insatsen beviljas vanligtvis i antal timmar per månad. Outnyttjad ledsagning kan inte sparas.

LSS-handläggare eller enhetschef skriver ett intyg om att personen har beslut om ledsagning. Ledsagarkortet kan ge fri entré vid vissa arrangemang. LSS-handläggare ska informera den enskilde som blir beviljad insatsen om att den enskilde står för sina egna samt ledsagarens utgifter.

Biträde av kontaktperson enligt 9 § 4 LSS

Syftet med insatsen kontaktperson är att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet, ge råd till den enskilde som inte är av komplicerad natur och att underlätta ett självständigt liv i samhället. Insatsen ges som ett icke professionellt stöd av någon med stort engagemang och intresse. Insatsen beviljas med antal tillfällen per vecka eller månad och **ska tidsbegränsas**.

Avlösarservice i hemmet enligt 9 § 5 LSS

Avlösarservice fungerar som avlastning för den som i hemmet har omvårdnad om en person med funktionsnedsättning. Insatsen gör det möjligt för den anhörige/närstående att få avkoppling och egen tid för aktiviteter utanför och/eller i hemmet. Den kan även ges för att familjen ska kunna genomföra aktiviteter som personen med funktionsnedsättning inte deltar i eller för att anhöriga ska kunna ägna sig åt syskon. Den som får uppdraget som avlösare tar då tillfälligt över omvårdnaden och tillsynen i hemmet. Avlösarservice kan erbjudas som en regelbunden insats eller som en insats vid enstaka tillfällen. Insatsen beviljas vanligtvis med antal timmar per vecka **och ska tidsbegränsas**.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 LSS

Är en insats som ska ge den enskilde miljöombyte och rekreation samtidigt som anhöriga ges möjlighet till avlösning i omvårdnadsarbetet. Insatsen korttidsvistelse kan förläggas i korttidshem, i stödfamilj eller som lägervistelse. Insatsen kan beviljas både som en regelbunden insats eller som en lösning vid akut behov. Insatsen beviljas med antal dygn per månad eller dygn per år **och ska tidsbegränsas**.

Korttidstillsyn för skolungdom enligt 9 § 7 LSS

Fritidshem (skolbarnsomsorg) erbjuds till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år. Korttidstillsyn är en fortsättning på fritidshem och kan erbjudas från och med vårterminens slut det år man fyller 13 år och så länge man går i skolan. Insatsen ges i anslutning till skoldagen, samt under lov- och studiedagar under tid då föräldrar förvärvsarbetar, studerar eller andra särskilda skäl. Öppethållandet vid korttidstillsyn överensstämmer med annan kommunal fritidshemsverksamhet och erbjuds inte under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet enligt 9 § 8 LSS

Insatsen är för barn och ungdomar som på grund av sin funktionsnedsättning, trots olika stödinsatser inte kan bo kvar hos sina föräldrar. Anledningen till att ett barn eller ung person beviljas insatsen kan också vara skolgång på annan ort.

Beslutet är tidsbegränsat med halvårsvis uppföljning.

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § 9 LSS

Bostad med särskild service för vuxna finns i tre huvudformer servicebostad, gruppboende och annan särskilt anpassad bostad.

Med servicebostad menas en fullvärdig bostad med god tillgänglighet där omfattande service och vård kan ges dygnet runt. En baslägenhet med en fast personalbemanning ska finnas i nära anslutning till servicebostäderna. Där finns även gemsamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. Bostäderna är i regel anpassade efter den enskildes behov samt kan vara samlade i samma hus eller i kringliggande hus. Servicebostad kan för personer med funktionshinder vara en lämplig mellanform av bostad mellan ett helt självständigt i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende.

Gruppboende är ett bostadsalternativ för funktionshindrade, som har ett omfattande tillsyn- och omvårdnadsbehov så att det behövs tillgång till personal dygnet runt. Syftet med gruppboende är att vuxna funktionshindrade som inte klarar ett eget boende eller boende i servicebostad, ska ges möjligheten till att kunna skapa sig ett eget hem.

I insatsen bostad med särskild service ingår omvårdnad samt fritid- och kulturaktiviteter. Med omvårdnad menas all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen och avser insatser som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. I omvårdnaden ligger en skyldighet stödja och hjälpa personer med funktionsnedsättning med dagliga personliga behov. Till exempel:

- äta, dricka och förflytta sig.
- sköta sin personliga hygien och klä sig.
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp.
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta social isolering.
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg.
- planera framåt.
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive rehabilitering, rehabilitering och hjälpmedel samt tandvård som behövs.
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls.
- ta del av fritids- och kulturutbudet.

Annan särskilt anpassad bostad är en av kommunen anvisad bostad med viss grundanpassning men utan fast bemanning. I denna boendeform ingår inte omvårdnad, fritids- och kulturaktiviteter.

I beslutet bör det framgå vilken boendeform som har beviljats och beslutet ska generellt inte tidsbegränsas.

Daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS

Rätt till insatsen föreligger för personer i personkrets 1 och 2 i yrkesverksam ålder, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda den enskilde en meningsfull sysselsättning, bidra till den personliga utvecklingen och främja delaktighet i samhället. Det övergripande målet är att utveckla den enskildes möjlighet till arbete.

Övriga bestämmelser att ta hänsyn till

Ansvar mot bosatta i kommunen

Huvudregeln är att insatser enligt LSS ska tillgodoses av den kommun där en person är bosatt enligt 16 § LSS. Vid en bedömning av var en person ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från bestämmelserna i folkbokföringslagen (prop. 2010/11:49 s. 61).

Bosättningskommunen ska även ansvara för det stöd och den service enligt LSS som den enskilde kan behöva under en tillfällig vistelse i en annan kommun (om det inte handlar om ett akut behov av stöd). Bosättningskommunens ansvar gäller t.ex. i samband med en längre tids studier eller arbete på annan ort, men även med tillfällig vistelse under sommaren, en kurs på annan ort eller ett teaterbesök med behov av ledsagning.

I det fall en person är bosatt i en kommun till följd av en annan kommuns beslut om boende, ska den kommun som beslutat om boendet behålla ansvaret för LSS-insatser.

Vistelsekommunen är i vissa fall skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och ansvara för att verkställa ett beslut (16 a § LSS).

Förhandsbesked

Den som omfattas av LSS personkrets och som vill flytta till en annan kommun har rätt att före flyttningen få besked av inflyttningskommunen om rätt till insatser i den kommunen. Denna bestämmelse har till syfte att underlätta för personer med funktionsnedsättning att flytta mellan kommuner. Förhandsbeskedet gäller gentemot den kommun som man ska flytta till. Den enskilde kan dock inte kräva förhandsbesked från flera kommuner samtidigt. Ett förhandsbesked innebär att personen med funktionsnedsättning får veta vilka insatser han eller hon kan erhålla, vilket ökar tryggheten inför inflyttningen till den nya hemkommunen.

En ansökan om förhandsbesked ska behandlas på samma sätt som om sökanden var bosatt i kommunen. Ett förhandsbesked gäller under 6 månader, räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

God man/förvaltare

Enligt 15 § punkt 6 LSS hör till kommunens uppgift att anmäla till överförmyndaren dels när en person som omfattas av 1 § kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man, dels när ett förmyndarskap, förvaltarskap eller godmanskap bör kunna upphöra.

Anmälan om god man/förvaltare görs av LSS-handläggaren för de personer som behöver hjälp med att sörja för person, bevaka sin rätt, och förvalta sin egendom. LSS-handläggare kan även vara den enskilde behjälplig med att ansöka om god man/förvaltare.

Lex Sarah

Enligt 24 b § LSS ska personal genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller som kan komma ifråga för insatser inom LSS. Rapportering av missförhållande eller påtaglig risk

för ett missförhållande ska alltid rapporteras till nämnden i enlighet med fastslagna rutiner. För Lex Sarah finns utarbetade rutiner i nämnden.

Lex Maja

Lex Maja är en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) vilket möjliggör att bryta sekretessen genom att anmäla till länsstyrelsen eller polisen att ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat.